

עזרא ו'

1) דעת סופרים עזרא ו' ד' ע"א

מסתבר כי אילו לא היתה יד אסתר ואנשיה מאחורי כל החיפוש הזה לא היה הדבר מתבצע

2) אסתר רבה (וילנא) פרשה א סימן א

כתיב (עזרא ו) בשנת חדא לכורש מלכא, באותה שעה נכנסו כל סנקליטין שלו אצלו, אמרו לו אביך גזר עליו שלא יבנה ואת גוזר עליו שיבנה וכי יש מלך מבטל גזירות מלך, א"ל הביאו לי קינסין הנעתקין, מיד הביאו לו הה"ד (עזרא ו') והשתכח באחמתא בבירתא, מה כתיב ביה (עזרא ד') כען שימו טעם לבטלה, א"ל ומי כתיב לעולם לא כתיב אלא עד מני טעמא יתשם, מאן אמר לי שאילו היה אבא קיים לא היה בונה אותו, לפיכך הוא כוללו עם הנביאים הה"ד ושבי יהודיא בנין ומצלחין וגו'.

3) אבן עזרא עזרא פרק ו פסוק ג

רומי' אמין שתין - יותר גבוה מבנין שלמה ראשון כי גבהו היה שלשים אמה קומתו וכן פתיה אמין שתין להיות הגובה והרחב שוה והאורך לא זכר כי היה כמדה הראשונה:

4) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ג עמוד א ועמוד ב

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון - רב ושמואל, ואמרי לה ר' יוחנן ור"א, חד אמר: בבנין, וחד אמר: בשנים

5) רש"י מסכת בבא בתרא דף ג עמוד א

בבנין - שהיה גובהו מאה אמות כדתנן במסכת מדות (פרק ד מ"ו).

6) משנה מסכת מידות פרק ד משנה ו

וההיכל מאה על מאה על רום מאה האוטם שש אמות וגובהו ארבעים אמה

7) תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ד עמוד א

איבעית אימא: מנלן דאחמיץ - דכתיב נדבכין די אבן גלל תלתא ונדבך די אע חדת ונפקתא מן בית מלכא תתיבה, למה ליה דעבד הכי? סבר: אי מרדו בי יהודאי איקלייה בנורא. - אטו שלמה לא עבד הכי? והכתיב שלשה טורי גזית וטור כרתת ארזים! - שלמה עבד מלמעלה, ואיהו עבד מלמטה. שלמה שקעיה בבנינא, איהו לא שקעיה בבנינא. שלמה סדייה בסידא, איהו לא סדייה בסידא.

8) רש"י מסכת ראש השנה דף ד עמוד א

נדבכין די אבן גלל - כתב ששלח ביד עזרא כתוב בו: שורות של אבני שיש שלש בחומות הבית והרביעי של עץ.

9) דעת מקרא - עזרא ו (י)

וּמְצַלְוֹן - מְנַהֵג זֶה לְהַקְרִיב וּלְהַתְפַּלֵּל לְשָׁלוֹם הַמְּלָכוֹת הַתְּקִיָּם גַּם בְּיַמֵּי הַסִּילוּקִידִים וּבְרֵאשִׁית שְׁלוֹן הַרְוּמָאִים, וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה נְהוּגָה תְּפִלָּה לְשָׁלוֹם הַמְּלָכוֹת וְהַשְּׁלִיט בְּחָגִים וּמוֹעֲדִים

10) ירמיהו פרק כט

(ד) כה אמר ה' צבא-ות אלקי ישראל לכל הגולה אשר הגלית מירושלם בבלה: (ה) בנו בתים וישבו ונטעו גנות ואכלו את פרין: (ו) קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים ותלדנה בנים ובנות ורבו שם ואל תמעטו: (ז) ודרשו את שלום העיר אשר הגלית אתכם שמה והתפללו בעדה אל ה' כי בשלומה יהיה לכם שלום: פ

11) דעת סופרים עזרא ו' ד' ע"ד

לדריוש עצמו עוד לא היו בנים באותה שעה והוא מדבר רק כלפי הרגיל להיות וגם כלפי שאר בני המשפחה והבנים שהיו לאחשורוש אביו מנשיו האחרות.

12) ילקוט שמעוני אסתר רמז תתרנ

יעשו עץ גבוה חמשים אמה והיה המן חוזר ומבקש קורה של חמשים אמה ולא מצאה, אלא קורה שהיתה בתוך ביתו לפי שהיה בנו פרשנדתא הגמון בקרדוניה ונטל נסר אחד מתיבותא של נח שהיה ארכו של נסר חמשים אמה שעשה הקדוש ברוך הוא זכרון בעולם שידעו דורות העולם שבה מבול לעולם שכן כתיב זכר עשה לנפלאותיו, וכן כשנהפך סדום הניח זכרון לעולם ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח, עד עכשו היא עומדת שיהו הדורות מתנים בשבחו של בורא עולם, ועמד דריוש וקלל להמן ונגע בו קלונו שכן הוא אומר, אנש די יהשנא פתגמא דנה יתנסח אע מן ביתיה וגו'

13) תוספות מסכת ראש השנה דף ג עמוד ב

הוא כורש הוא דריוש הוא ארתחשסתא - שלשתן כתובים בחד קרא לעיל מקרא דושיציא ביתא דנא והכי כתיב ושבי יהודאי בנין ומצלחין בנבואת חגי נביאה וזכריה בר עזרא ובנו ושכללו מן טעם אלקא ישראל ומטעם כורש ודריוש וארתחשסתא מלך פרס וכתוב ושיציא ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר דהיא שנת שית לדריוש מלכא.

14) משבצות זהב עזרא ו' - ט"ז

והנה ראיתי שאלה שנשאלה למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, "מצינו בכל המקומות שעשו זכר לחנוכת הבית והמזבח, כחנוכת המזבח בימי חשמונאים, וחנוכת בית ראשון, כמבואר בב"י סוף סי' קל"א ובביאור הגר"א שם (שבין יוה"כ לסוכות לא נופלים על פניהם שבהם נשלם בנין בית ראשון). ובטוואר"ח ס' תכ"ט על חנוכת המשכן (תחילת חודש ניסן אין נופלין משום חנוכת המשכן וקרבתו הנשיאים מזבח). ובתויו"ט סוף תענית כתב ע"פ ספר יוסיפון שגם ביום חנוכת בנין הורדוס היו נוהגים לעשות יו"ט ("אותו היום משתה בכל שנה ושנה בכל מדינת יהודה"), ואילו בחנוכת הבית דעזרא, המבוארת בפ"ו דעזרא לא עשו ("ביום תלתא לירח אדר"), וכדאיתא ברמב"ן ז' י, והשיב: "שכנראה לא היה שם ב"ד הגדול שיתקנו"

15) רמב"ן במדבר פרשת נשא פרק ז פסוק יג

והנה השם הנכבד הסכים על דעת הנשיאים וצוה (בפסוק יא) נשיא אחד ליום יקריבו, ולפיכך יתכן שהיא מצוה לדורות שיחנכו לעולם בית המקדש והמזבח. ולכך עשה שלמה חנכת הבית, דכתיב (דה"ב ז ה) ויחנכו את בית האלהים המלך וכל העם. וכן אנשי כנסת הגדולה עשו חנוכה, דכתיב (עזרא ו טז) ועבדו בני ישראל כהניא וליואי ושאר בני גלותא חנכת בית אלהא וגו'. וכן לימות המשיח, שנאמר ביחזקאל (מג כו כז) שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אותו ומלאו ידיו ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם, והיא חנכה למזבח במלואים. והנה תהיה ענין זו המצוה, כענין פרשת טמאים בפסח (להלן ט) ופרשת בני יוסף (להלן לו), שהסכימה דעתם לדעת העליונה ונצטוו בהם לדורות:

16) תוספתא מסכת פרה (צוקרמאנדל) פרק ג הלכה ה

מכה את הזכר נרתע לאחריו ואפר נשלך נוטל ומקדש ומה שמשפך מעשים אלו עשו כשעלו מן הגולה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר עפרן ירד עמהן לבבל ועלה אמרו לו והלא נטמא בארץ העמים אמר להם לא גזרו טומאה בארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה:

17) משך חכמה במדבר פרשת בהעלותך פרק ט פסוק ב

עזרא ו, יט: "ויעשו בני הגולה את הפסח, (בארבעה עשר לחודש הראשון. כ. כי הטהרו הכהנים והלויים כאחד כולם טהורים, וישחטו הפסח לכל בני הגולה ולאחיהם הכהנים ולהם. כא. ויאכלו בני ישראל השבים מהגולה) וכל הנבדל מטומאת (גויי הארץ אליהם לדרוש לה' אלקי ישראל)". לפלא, הלא בנו המזבח והעלו עולות תמידין וחג וחדשים, ומדוע לא הקריבו פסח עד השנה השישית (עזרא ז)!! ואולי, משום דכעת הטהרו הכהנים והלויים כאשר מוכח, דחגי הנביא הוא גילה להם אפר פרה [ולכן למדם הלכות טומאה בחגי].

18) תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ע עמוד א

גירי וחרורי. מנלן? אמר רב חסדא, דאמר קרא: וכל הנבדל מטומאת גויי הארץ אליהם.

19) מצודת דוד עזרא פרק ו פסוק כב

מלך אשור - הוא דריוש שמלך גם באשור אשר היתה לפניו ראש לכל הממלכות עד בוא נ"ו ולקח המלוכה לבבל:

20) רלב"ג עזרא פרק ו פסוק כא

וכל הנבדל מטומאת גויי הארץ אליהם - ידמה שנבדלו רבים מהגולים מטומאת הגוים לעלות לירושלים ולפי שרבים מהגולים היו תחת מלך אשור מגלות עשרת שבטים ומגלות יהודה אמר שכבר הסב י"י ית' לב מלך אשור עליהם וידמה שכבר קרא דריוש מלך אשור כי הוא היה מולך על מלך אשור.